

מסורת הש"ס

א) [סנהדרין יד.], ב) [נערך ערך חמס האריך לפרש כל המלות אלו בכמה אופנים קח נא משם], ג) [קמן ע. ד] [שמחות פ"א ע"ש], ד) קדושין לב: סוטה מא: סנהדרין יט., ו) [שם וסנהדרין כב.], ז) [מגילה ג: כט.], ח) [נ"ל תריסר וכן אחא במגילה], ט) [וח"ל הערוך נערך חמס ממסין שסיון מושהש של מסכת ועין רש"י בטההדרין מפרש מלשון חמסין שמונעין מלומר טעמי מורה], י) הנה"ה ה"א ז. ר"ל. ט) שם כ"ד: (משל ו י) בר נג טלומס נפירושו שם טלומסין אנשי חמס מרגום ארס נליגל (משל ו י) בר נג טלומס וע' במעשר ל'שון ערך טרמס, ט' נלמא הכי לא כ"ד ג' ג' כ"מ פד. קלמר להיא טעם דלא חשיב שפריה דר' יוחנן והנה כרש"י דסנהדרין יד. ד"ה נוצינא וכו' אפשר לתקן ולומר דנ"ל מעין שופריה דיעקב אלז כרש"י דהא שטיס דנפקי זיהורית מיהי דמפרש התם: **אחלם**. שלג דצין. זורק אחת ומקבל אחת: **מכסין** **ן סבל**. שמואל דכדור תלמודי חכמים ונוהג קלות ראש בעצמו: **שוטיפיה**. שוט של הדס שהיה מרקד בו: **שיטפיה**. שיטפו ומנהגו: **שטופיה**. שהיה מתנהג כשטוה: **מרכיז לה אכספיה**. את הכלה: **י כשורא**. כקורה בעלמא שאין אחס מהרהרין עליה: **לחצנה**. כשרואה הכל מסתכלים זה בנכס יופיה בלבו: כשכלה יוצאה מבית אביה לבית חתונתה ונושאי מת יוצאים וצוו וצוו אוכלוסים הרבה ואין רוצין להתערב מעצבין את המת (אפילו) דרך אחרת: **אפילו למ"ד**. פלוגתא דפרק קמא דקדושין [נב:]: **שוס טיס ענין מלך**. ישראל החירו שיטמו עליהם שימות הרבה כלומר שמהא אימתו עליהם הלך אין כבודו מחול שלפיקך ריבה הכבוד שימות הרבה: **פרשם דרכים הוס**. ולא ניכר שעבר מלפניה אלף כאליו הוא לרץ לפנות לאותו הדך: **שיפורי**. מכריזין עליו שיצאו לכדור: **דחייזי גברי מאבולא לסיכרא**. משער העיר ההיא) עד הקצר: **נטילתם**. של תורה ממנו כנתינתה בסיוי. נטילתה היינו כשמת ותלמודו בטל: **למאן דקרי**. מקרא: **וסני**. משנה אלז עדיין לא שנה לתלמידים: אלז

תורה אור השלם
1. מדבר ששר תרחק בקרי וצדיק אל תהרג כי לא אצדיקך לשע:

שמות כג ז
2. שום תשים עליו מלך אשר יבחר ה' אלוהיו בו מקרב אחיו תשים עליו מלך לא תוכל לתת עליו איש גברי אשר לא אהיוך אדאבי: דברים טו י

גליון הש"ס

גב' מרדך אהלה. יושלמי פ"א דפאה על שמוא"י ויבשתי קאת ועוד במ"ר כרששת פ' נט: תוב' ר"ה מבטלין וכו' גדול שימושה. כמות דף ע"ב:
1

מוסף רש"י

וחסודה. מקולת אלז רואיה (ע"י בראשית דט כא). לא כחל. לעינא, ולא שרק. לפנים, ולא פירכוס. לשער, שר הוא לכלה נאה שמעלת ון בלא קישוט (סנהדרין יד.). כל מן דין וכל מן דין סמוכו לנא. כל כמו אלו וכיואל כסן היו סומכין לה, שחיים הס למכיס (שם). סרמיטין. לשון הפנינים, כמו סרס את המקרא מראשו לסופו, שמהפכין את טעמי תורה (שם). סרמיטין. לשון סמרטוט, כלומר שאין מניסים טעם הון לדבניהם (שם). חמיטין. חמסין, שמונעין מלומר טעמי תורה (שם). טורמיטין. לא אפשר (שם). ר' אבהו. הוה מקורב למלכות (ע"ז כח). מדרבנא. מנהיג, על שם שהיה פרנס וקצוב מלכות

האשה שנתארמלה

פרק שני כתובות

יז.

כלה כמות שהיא. ואם יש זה מוס יסתקו ולא ישצווה אי נמי ישצווה כדכר נאה שיש זה כגון צענייה או כידה אם הס יפות וצ"ה אומרים ישצווה לגמרי דכשמוזכרין מה שיש זה לשבח מכלל דשאר לגנאי: **ישבחנן** בעיניו או יגננו בעיניו. וצ"ש סברי אע"ג דישצונו צעיניו אין להם לחכמים לתקן להזיק לומר שקר דהתורה אמרה מדבר שקר תרחק: **שיטתיה** לסבא. פר"ח לשון שיטה והדס (ישעיה

מ"ה) אע"ג דלא היו ממש מין אחד מ"מ שניהם מין ארו וא"ת ומנא ליה דנשביל קן זכה וי"ל דעמוד דנורא היה כעין שיצא דהדס כדאמרין כנראשית רבה (פ' סא) נחת שיצא דנורא ואיתעבידא כעין שיצא דהדס ואפסקת צין ידיה לחצויה אמרי חמית הדין סבא דקאי שיצא דנורא קומיה משוס דעביד קמויה הוא שם **מלך שמחא עא בבדו אין בבדו** מחור. אע"ג דלא היה מלך גמור דמשמע באלו נאמרין (סוטה דף מא.) מ"מ היו נוהגין בו כבוד כמלך גמור: **פרשת דרבים** הוא. הכא לא מזי לשנוי מלוא שאני דמשני באלו נאמרין (ג"ז שס) גבי שקרא מעומד דהסס מלוא הוא שם למלך לחלוק כבוד לתורה החשובה ממנו אלז הכא ליכא מלוא דכדורו עדיף מכבוד הכלה.

[ת"ר מעבירין את המת מלפני הכלה. מאכן משמע כשיס אלז וחתן צבית הנכנסת החתן יוצא תחלה ושוצצניו וסוז יוצא האלז ומנחמיו וגם הקרובים לחתן ולאזל יאכלו צבית החתן אם ירלו דהא כדורו קודם וכן צנבק כשמוליסם הכלה לבית החתן מוליכין הכלה תחלה אם יש מת צעיר או יקברוהו קודם שגיע הזמן דהכנסת בלה. להראצ"ה]:

מבטלין תלמוד תורה להוצאת חמת. וקשה ו דצהלכות

דרך ארץ אמר ר"ע תחלת תשמישי לפני חכמים פעם אחת הייתי מהמי ד' מליץ עד שהצאתיו לבית הקצרות וקצרתיו וכשצאתי והרציתי דברי לפני ר"א ור' יהושע אמרו לי על כל פסיעה ופסיעה כאליו שפכת דם נקי וי"ל דהתם לאו משום ציטול תורה אלף משום דמת מלוא קנה מקומו והיה לו לקוצרו במקום שמואל וכן משמע במס' שמחות (פ"ד) דקאלמר מת מלוא קנה מקומו) והעוצר על דברי חכמים חייז מיתה) וכן אמר ר' עקיבא תחלת תשמישי כו' והר"ר יהודה מקורצני"ל חירך דהתם משוס דציטל עצמו משימוש ת"ס קלמר *דגדול שימושה יותר מלימודה: **להוצאת חמת**. לא כמת מלוא איירי אלף בכל המתים ואע"ג דצפ"ק דמגילה (דף ג: ושס) אומר פשיטא דמת מלוא ותלמוד תורה מת מלוא עדיף דמיא מצטלין ת"ת להוצאת המת נקט מת מלוא אגב מילי אחריני דהתם דהיו דווקא מת מלוא והא דלמר באלו מנגלחין (מו"ק דף כ:)

מת צעיר כל בני העיר אסורים בעשיית מלאכה ומוקי לה בדליכא חצרותא אלז אי איכא חצרותא מותרין השאר פירוש חצרותא שחלקו בני העיר לחצורות שמעסוק כל אחת במת שלה צפני עצמה היינו שלא בשעת הוצאה אלז בשעת הוצאה כולם נצריקן לצא:

אלז

רביך מחייד. גוך נואך (שם). ולהכנסת כלה. ללוות מבית אביה לבית חופתה (מגילה כס.).

עין משפט ור מוצה

ה א טוש"ע אה"ע סימן סה סעיף א:
ו ב מ"י פ"ו מהלכות דעות הלכה א:
ז א טוש"ע שם סימן סה סעיף ב:
ח ד מ"י פ"ד מהל' אלז הלכה ח סמג עשין דרצנן ב טוש"ע י"ד סימן שס וטוש"ע אה"ע ס' סה סעיף ד:
ט ה מ"י שם הלכה ח:
י ו מ"י פ"ו מהלכות פ"ת הלכה ו סמג עשין יג טוש"ע י"ד ס' רמז סעיף יד:
יא ז מ"י פ"ב מהלכות מלוים הלכה א סמג עשין ה:
יב ה ט י ב מ"י פ"ד מהלכות אלז הלכה ט הלכה יא טוש"ע י"ד סימן שסא סעיף א:

תוספות ר"ד

כלה כמות שהיא פי' לפי פיה וחשיבותה מקלסין אותה ולא במה שאין בה ובה"א כלה נאה וחסודה חוט של חסד משוך עליה ומראיתה נאה פי' נאה בעיני הבריות אמרי ב"ש לבה"א לידברין הרי שותיה תגרת או סומא אומרים לה כלה נאה וחסודה והתורה אמרה מדבר שקר תרחק א"ל ב"ה לדבריהם מי שלקח מקח רע מן השוק ישבחנו בעיניו או יגננו בעיניו הוי אומר ישבחנו בעיניו מכאן אמרו חכמים תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות חוט של חסד משוך עליה ואע"פ שאומר שקר: ת"ד מעבירין את המת מלפני הכלה וכו' וזה מלפני מלך ישראל. ת"ד מבטלין ת"ת להוצאת המת ולהכנסת חכמים תהא דעתו של כל כלה אמרו עליו על ר"י בר אלעאי שהיה מבטל ת"ת להוצאת המת ולהכנסת חכמים תהא דעתו של כל צרכו אבל יש עמו כל צרכו אין מבטלין וכמה כל צרכו אמר ר"ש בר (איקא) [אנין] משמיה דרב תליסר אלפי גברי ושיחא אלפי שיפורי ואמרי לה תריסר אלפי גברא ומנייהו שיתא אלפי שיפורי פי' מכריזין עליו שיבואו לכדור וגם מקוננים ומספידים אותו בחלילים עולא אמר כגון דחייצי גברא מאבולא ועד סכרא פי' מפתח העיר עד הקבר ר"ש ואיתימא רבי יוחנן נטילתה כנתינתה מה נתינתה בס' רבוא אף נטילתה בס' רבוא וה"ם למאן דקרי ותני אבל למאן דמתני לית ליה שיעורא פי' דקרי מקרא ותני משנה אבל עדיין לא שנה לתלמידים אבל למתני לתלמידים לית ליה שיעורא וכתב המורה ומיילא שמעין דלמאן